

Оксана Клименко,

доцент, заступник завкафедри гуманітарних дисциплін
Національної академії внутрішніх справ, канд. іст. наук,

Надія Бачинська,

доцент кафедри книгознавства і бібліотекознавства
Національного університету культури і мистецтв, канд. пед. наук

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ ТА ЕЛЕКТРОННІ СЕРВІСИ БІБЛІОТЕК ВНЗ III–IV РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ МІНІСТЕРСТВА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

Розглянуто наповнюваність, інформативність, затребуваність, доцільність, представленість в е-середовищі бібліотек ВНЗ III–IV рівнів акредитації Міністерства культури України, користувачами яких є професорсько-викладацький склад, докторанти, аспіранти, студенти, працівники вишів.

Ключові слова: бібліотека вишу, Київський національний університет культури і мистецтв (КНУКіМ), Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв (НАКККіМ), Харківська державна академія культури (ХДАК), Луганський державний інститут культури і мистецтв (ЛДІКМ), електронні ресурси, електронні сервіси, електронна бібліотека, електронний каталог, бази даних, фонд.

Актуальність запропонованої статті зумовлена активними змінами національної системи вищої освіти України, яка реформується згідно з основними положеннями Болонського процесу в умовах євроінтеграції держави. Болонська система має зрівняти в правах і можливостях випускників усіх європейських вишів, значно розширити можливості для їхнього працевлаштування. Головною в бібліотечній діяльності стає орієнтація на забезпечення віддаленим користувачам доступу до повнотекстових баз даних, створення власних електронних ресурсів, запровадження нових електронних сервісів. Тобто сьогодні бібліотека ВНЗ трансформує весь комплекс послуг для якомога повнішого задоволення потреб усіх категорій користувачів і стає інформаційним центром забезпечення оптимальної освітньо-наукової діяльності.

Тому дослідження створення та функціонування електронних ресурсів та електронних сервісів бібліотек ВНЗ III–IV рівнів акредитації Міністерства культури України в умовах інформаційного суспільства

є актуальним і фактично мало вивченим [9]. Загалом у науковій літературі існує значний доробок, присвячений темі різних напрямів діяльності вищих країни [1, 6–8, 10, 15, 18]. Вітчизняні та зарубіжні дослідники приділяють багато уваги питанням запровадження в діяльність бібліотек вищих навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій, накопичення власних електронних ресурсів, створення електронних баз даних та електронних бібліотек [9, 12, 13, 15–17].

Об'єктом висвітлення запропонованої статті є електронні ресурси та електронні сервіси бібліотек ВНЗ III–IV рівнів акредитації Міністерства культури України.

Предмет дослідження – наповнюваність, інформативність, затребуваність, доцільність, представленість в е-середовищі бібліотек ВНЗ III–IV рівнів акредитації Міністерства культури України, користувачами яких є професорсько-викладацький склад, докторанти, аспіранти, студенти, працівники ВНЗ. Наприклад, у Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв на 31.10.2011 р. зареєстровано 3010 читачів; серед них – 2571 студент; 180 викладачів; здобувачів і аспірантів, працівників академії та інших читачів – 529 [3].

Тему створення та функціонування електронних ресурсів та електронних сервісів бібліотек ВНЗ III–IV рівнів акредитації Міністерства культури України розкрито на прикладі Київського національного університету культури і мистецтв (КНУКіМ), Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв (НАКККіМ), Харківської державної академії культури (ХДАК) та Луганського державного інституту культури і мистецтв (ЛДІКМ).

Дослідження теми ґрунтується на наявних у вітчизняному та зарубіжному бібліотекознавстві підходах щодо сутності, структури електронних ресурсів та електронних сервісів, їх запровадження та функціонування. Електронні ресурси та електронні сервіси бібліотек ВНЗ III–IV рівнів акредитації Міністерства культури України є основою для створення електронної бібліотеки з повнотекстовими базами даних, тобто, на нашу думку, однією зі стратегій забезпечення вітчизняній освіти європейського рівня, створення демократичних принципів доступу до світових інформаційних ресурсів усіх категорій користувачів.

Зважаючи на трансформацію системи вищої школи, яка інтегрується у світовий освітній та інформаційний простір, Міністерство культури України визначило стратегічні цілі розвитку мистецької освіти держави, серед яких: збереження існуючої багаторівневої мережі навчальних закладів культури і мистецтв; збереження та розвитку творчих, педагогічних, наукових шкіл; задоволення потреб особистості в отриманні

якісної культурно-мистецької освіти; забезпечення потреб вітчизняної культури і мистецтва у кваліфікованих кадрах.

Одночасно нові інформаційні технології призвели до принципових змін і в системі бібліотечного сервісу: зникла необхідність у багатьох інформаційних формах бібліографічної діяльності й розвинулися зовсім нові форми пошуку та зберігання навчальної та наукової інформації.

В умовах активного реформування вітчизняної освітньої системи головними завданнями розвитку культурно-мистецької освіти залишаються: підвищення престижу культурно-просвітницьких професій; удосконалення законодавчої та нормативної бази з урахуванням специфіки культурно-мистецької освіти; посилення соціального захисту викладачів культурно-мистецьких навчальних закладів; удосконалення системи підготовки та підвищення кваліфікації кадрів з урахуванням реальної потреби галузі в кваліфікованих фахівцях; створення та видання сучасних підручників і навчальних посібників для мистецьких навчальних закладів тощо [11].

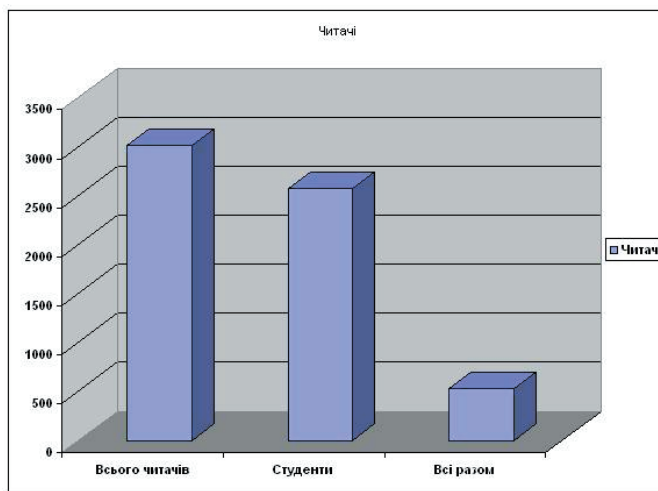

Рис. 1. Кількість і склад користувачів бібліотеки НАКККіМ (станом на 31.10.2011 р.)

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв надає якісну вищу освіту, перепідготовку й підвищення кваліфікації в галузі культури і мистецтв. За період свого існування в академії пройшли підвищення кваліфікації та перепідготовку понад 120 тис. працівників галузі. Загальний фонд бібліотеки НАКККіМ становить понад 52 тис. прим. документів з різних галузей знань (відповідно до спеціалізації кожного інституту) українською, російською та іншими мовами, щорічна передплата – 90 назв журналів, газет, вісників вищих навчальних закладів та установ, збірників наукових праць, інформаційних бюлетенів українською, російською, англійською та іншими мовами. Бібліотека має фонд власних видань НАКККіМ, фонд авторефератів дисертацій та дисертацій, фонд випускних робіт студентів академії.

Книгозбірня зберігає унікальні вітчизняні та зарубіжні видання з історії і теорії мистецтв, мистецтвознавства, музичних дисциплін, хореографії, театру, ландшафтного дизайну, довідкові видання, енциклопедії з багатьох галузей знань різних років видань. Структура бібліотеки НАКККіМ містить: 1) відділ комплектування та наукової обробки документів; 2) відділ обслуговування (абонемент і два читальні зали); 3) інформаційно-бібліографічний відділ; 4) бібліотечний інтернет-центр.

Найоптимальнішою серед усіх наявних, на наше переконання, є модель навігації за сайтом бібліотеки Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, яка розміщена на веб-сторінці академії [3]. Статистична інформація наочно характеризує (у таблицях і діаграмах) активну роботу книгозбірні: основні показники діяльності бібліотеки, кількість і склад користувачів книгозбірні. Структура сайту містить такі розділи: 1. «Про бібліотеку»; 2. «Структура бібліотеки»; 3. «Основні показники роботи бібліотеки» (рис. 3); 4. «Основні послуги»; 5. «Електронний каталог» (рис. 2); 6. «Інформація для користувачів» (порядок запису до бібліотеки; правила користування БЦ; нові надходження; книжкові виставки; передплачувані періодичні видання; електронні ресурси; наукова діяльність бібліотеки НАКККіМ; акція «Подаруй бібліотеці книгу»; Літературно-творчий клуб «ЛіТаК»; «Цікаві посилання»); 7. «Контакти»; 8. «Режим роботи» [3]. Кожен з розділів починається рубрикою відвідувань (найпопулярніший – 5444 відвідування – «Інформація для користувачів»).

Головна сторінка Електронний каталог [Допомога](#)

Розширений перелік полів

Автор

Назва документа

Рік видання --

Мова

Вид документа

Електронна копія

Класифікатори

- Аудіовізуальні документи
- ББК
- Видання НАКККіМ
- Журнально-газетні публікації
- Ноти
- Періодика
- Персоналії
- Публікації науковців НАКККіМ

Кількість документів на сторінці

Останнє оновлення – 28. 10. 2011 р., документів – 9579.

Інформаційно-пошукова система 'УФД/Бібліотека'

Рис. 2. Пошук в електронному каталозі НАКККіМ

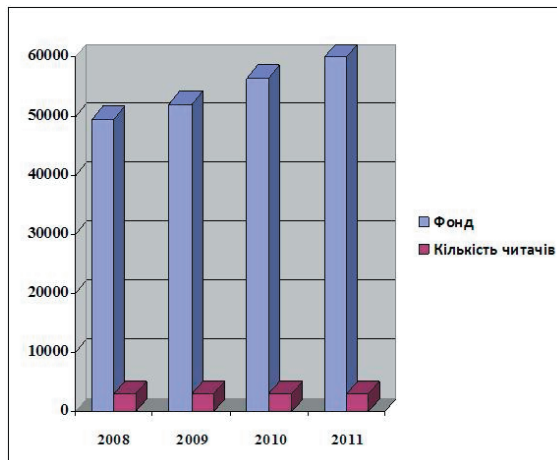

Рис 3. Основні показники роботи бібліотеки НАКККіМ

Київський національний університет культури і мистецтв має власний сайт [5], а у 1999 р. створено університетську корпоративну комп'ютерну мережу та інтернет-кафе. Наукова бібліотека КНУКіМ регулярно оновлюється сучасними спеціалізованими виданнями та необхідною фаховою літературою. Бібліотека КНУКіМ має багату колекцію нот, партитур та клавирів. У книгозбірні наявні автоматизовані робочі місця (АРМ). Комфортний та зручний інтерфейс електронної бібліотеки дає змогу користувачу-початківцю здобути необхідну бібліографічну інформацію. Повнотекстовий електронний варіант обраного документа можна завантажити після реєстрації в електронній бібліотеці, у тому числі і відділеним користувачам [5].

Найвдалішою є функціонування бібліотеки Миколаївської філії КНУКіМ, фонд якої становить майже 90 тис. прим. документів. Інтернет-центр книгозбірні активно використовується викладачами і студентами для науково-дослідної і навчальної роботи. Створено локальну бібліотечну мережу, бібліотеку підключено до автоматизованої університетської мережі та мережі Інтернет, що дає можливість оперативного розповсюджувати інформацію на кафедри та інші структурні підрозділи, організовано прислання Електронного каталогу бібліотеки до Корпоративного електронного каталогу провідних бібліотек міста Миколаїв. Триває інтенсивна робота з накопичення електронних баз даних, які будуть у подальшому основою для здійснення комплексу інформаційних послуг. Електронний каталог містить БД «Нові законодавчі нормативні акти України в галузі культури, освіти, мистецтва»; БД «Нові надходження літератури в бібліотеку МФ КНУКіМ»; БД «Тематичні бібліографічні списки літератури», які налічують понад 65 розроблених тем; Наукові праці викладачів МФ КНУКіМ; МФ КНУКіМ у пресі.

Бібліотека Луганського державного інституту культури і мистецтв – навчальний, інформаційний та культурно-просвітницький центр інституту. Обслуговування читачів відбувається в режимі абонементу та читального залу. У 2009 р. кількість відвідувань бібліотеки ЛДІКМ становила 27 999 читачів, книговидача – 46 047 од. зб. (на 31.10.2011 р. дані не оновлено). Щорічно до бібліотеки надходить близько 70 найменувань газет та журналів. Фонд поповнюється CD–ROM, аудіо-касетами, повнотекстовими базами даних [2]. Система каталогів бібліотеки ЛДІКМ: «Електронний каталог» (рис. 4), «Алфавітний каталог книг», «Систематичний каталог книг», «Алфавітно-предметний покажчик до систематичного каталогу». Пошукові мови електронного каталогу (близько 8 тис. документів) – українська, російська, англійська.

Періодичність оновлення – щоденно. Пошукові можливості: за автором; за назвою; за роком видання; за видом документа; за ключовими словами; ISBN, ISSN. Цікаво, що у розділі «Інтернет-ресурси» вміщено «Короткі поради з пошуку інформації в Інтернеті» з дев'яти пунктів. У цьому ж розділі вказані назви та інтернет-адреси пошукових систем; каталогів ресурсів; енциклопедій та довідкових ресурсів Інтернету [2]:

Головна сторінка

Про бібліотеку

Правила

Нове

Інтернет-ресурси

Пошук

Допомога

Віртуальний інститут

Сайт ЛДІКМ

Розширений перелік полів	Пошук теми
Автор	<input type="text"/> <input type="button" value="Шукати"/>
Назва	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
Електронн	☐
а копія	
ББК	<input type="text"/>
Кількість документів на сторінці	<input type="text" value="20"/>
<input type="button" value="Шукати"/>	<input type="button" value="Очистити"/>

Останнє оновлення: 30. 09. 2011 р., документів – 10 962.

Рис. 4. Пошук літератури в електронному каталозі ЛДІК

Харківська державна академія культури [14] за весь період функціонування підготувала понад 35 тис. спеціалістів на семи факультетах за 12-ма спеціальностями. Бібліотека Харківської державної академії культури є провідним помічником у підготовці молодих спеціалістів та науковців у галузі культурології, бібліотекознавства та інформаційної діяльності,

документознавства, мистецтвознавства. До послуг користувачів бібліотеки дійсно унікальний фонд (307 688 прим.), у якому представлені книги майже з усіх галузей знань, проблемно орієнтовані бази даних згідно з профілем академії, створені бібліотекою, а також запозичені електронні ресурси, які зберігаються у внутрішньовишівській локальній мережі.

ХДАК має багатогалузевий фонд: вітчизняну і зарубіжну наукову літературу, навчальну і довідкову за напрямками підготовки спеціалістів. У відкритому доступі виділено періодику, літописи книг, журналів, газет, нот. У структурі бібліотеки функціонує сектор автоматизації (з 2007 р.) та відділи обслуговування, довідково-бібліографічний, книгоберігання, комплектування та обробки літератури. Колектив бібліотеки зосередив увагу на впровадженні новітніх інформаційних технологій, комп'ютеризації інформаційних процесів, створенні електронної бібліотеки. З 1996 р. ведеться електронний каталог (ЕК) на нові надходження, на основі якого друкуються бюлетені нових надходжень, списки сигнальної інформації, картки для генерального алфавітного, систематичного каталогів, алфавітного каталогу нот та каталогів на підсобні фонди читального залу та абонементів нотно-музичної літератури, які поки що ведуться паралельно.

У 1997 р. уперше в Україні в співпраці бібліотекарів, викладачів та студентів розроблено ЕК «Нотні видання» (понад 40 тис. записів), який містить записи на нові надходження та фонд ретроспективних нотних видань (понад 10 тис. прим.). З 1997 р. нотні видання систематизуються за таблицями ББК, до них визначаються ключові слова для введення до ЕК. Він уможливує пошук інформації на основі відомостей про видання та окремі твори за будь-якими ознаками. З 1997 р. наявний доступ до ресурсів Інтернету. У 2000 р. розпочата робота над ЕК ретроспективних видань «Бібліотечна справа та інформатика», бібліографічні бази даних (ББД) «Держава та право», «Систематична картотека статей», «Праці викладачів ХДАК», «Вища школа». Сьогодні загальний обсяг ЕК становить понад 125 тис. записів, до якого найближчим часом планується забезпечення онлайн-доступу. З 2001 р. бібліотека бере участь у корпоративному проєкті «Зведений каталог періодичних видань з бібліотечної справи, бібліотекознавства та бібліографознавства», з 2002 р. – у корпоративному проєкті «Зведений каталог періодичних видань бібліотек Харкова». Бібліотека є учасником проєкту зі створення зведеного каталогу періодичних видань у бібліотеках міста Харків. Регулярно подається інформація до зведеного каталогу нових надходжень до провідних бібліотек Харкова «Бібліотечна справа. Бібліотекознавство. Бібліографознавство», з яким потім ознайомлюються викладачі і студенти.

На основі ББД здійснюється інформування читачів, виконання довідок. Щорічно читачам надається близько 8000 довідок, серед них понад 1600 тематичних (значна частина – в автоматизованому режимі): «Українська культура: тенденції, еволюція, політика, традиції» (351 назва), «Книжкова торгівля в Україні» (117 назв), «Бібліотека в електронному середовищі» (98 назв), «Гуманізація вищої освіти» (80 назв). У 2008 р. бібліотека перейшла на АІБС «УФД/Бібліотека». Належну увагу приділено інтеграції АІБС до інформаційної системи управління вишу, формуванню і розвитку електронних інформаційних ресурсів, оновленню теоретичних знань і практичних навичок спеціалістів відповідно до постійно зростаючих вимог державних стандартів і застосування новітніх технологій.

Головна веб-сторінка бібліотеки ХДАК

Інформація

- Історія бібліотеки
- Структура бібліотеки
- Правила користування бібліотекою
- Правила користування е-читальним залом

Ресурси бібліотеки

- Медіатека (CD/DVD)
- Нові надходження
- Електронний каталог
- Передплачені періодичні видання 2009
- Передплачені періодичні видання 2010
- Книгообмін
- Віртуальні виставки

Повнотекстові БД

- Методичні матеріали
- Підручники/посібники
- Збірники ХДАК
- Тематичні колекції
- Газетні публікації

Видавнича діяльність

- «Віват, Академіє!»
- Друковані праці викладачів ХДАК
- Серія «Видатні педагоги»

Послуги бібліотеки

- Корисні посилання
- Бібліотека інформує

Бібліотека ХДАК на головній веб-сторінці академії

Карта веб-сайту ХДАК [4] вміщує такі розділи:

ІСТОРІЯ БІБЛІОТЕКИ

НОВІ НАДХОДЖЕННЯ

Інформаційний бюлетень нових надходжень у фонд бібліотеки з 1.09.2010 до 12.04.201 – 647 назв.

ПЕРЕДПЛАЧЕНІ ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ

Періодичні видання, передплачені в 2011 р., – усього 250 назв (для деяких подано веб-адреси) структуровано таким чином:

Журнали Росії (119 назв)

Газети Росії (3 назв)

Журнали України (90 назв)

Газети України (27 назв).

ЗБІРНИКИ ХДАК

Вісник Харківської державної академії культури

Зазначено: «full-text editions – повні тексти випусків – полные тексты выпусков» 2010 – Вип. 29, 30; 2009 – Вип. 24, 25, 26, 27, 28; 2008 – Вип. 23. (На 31.10.2011 р. не діяв).

Збірник наукових праць

ТЕМАТИЧНІ КОЛЕКЦІЇ

Серія «Видатні педагоги». (Вміщено анотацію та коротку інформацію про видання).

ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОГРАФІЯ

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ

- Пошукові системи та портали
- Електронні та онлайн-бібліотеки
- Електронні енциклопедії та словники
- Електронні журнали та газети
- Бібліотеки та іноземні заклади
- Бібліотеки навчальних закладів
- Асоціації

Електронні ресурси в умовах модифікації діяльності бібліотек вишів забезпечують високу інформаційну ємність, оперативність тиражування та розповсюдження документів, здешевлюють їх виробництво, стає можливою актуалізація даних. Формування електронної ресурсної бази має ґрунтуватися на постійному моніторингу інформаційних потреб користувачів та запитуваності тих чи інших видів і форм ресурсів [17, с. 46].

Важливими завданнями діяльності вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації Міністерства культури України є приведення рівня професійної підготовки працівників галузі відповідно до вимог

сучасного розвитку світової та національної культури, розкриття їхнього творчого потенціалу; удосконалення змісту навчання, забезпечення наступності різних рівнів та ступенів освіти, її гуманізацію, орієнтацію на професійний та загальний розвиток фахівця; оптимізацію структури, удосконалення функцій, науково-методичного забезпечення безперервного підвищення кваліфікації тощо. Успішному навчально-виховному процесу та науково-дослідній діяльності сприяє оптимально організована робота книгозбірні, яка зосереджена на формуванні та використанні інформаційних ресурсів; особливостям обслуговування користувачів різних категорій; запровадженні технології автоматизованих і бібліотечно-інформаційних процесів; управління інформаційно-бібліотечним обслуговуванням; комплектуванні та організації фондів, бібліографічній діяльності бібліотек; веденні баз даних тощо [11].

Висновки: здійснений огляд представлених у мережі Інтернет електронних ресурсів і електронних сервісів бібліотек Київського національного університету культури і мистецтв, Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, Харківської державної академії культури, Луганського державного інституту культури і мистецтв дає змогу зробити такі висновки.

Бібліотеки вищих навчальних закладів Міністерства культури України III–IV рівнів акредитації успішно виконують функції навігатора у світовому інформаційному просторі, створюють колекції власних електронних ресурсів (постійне поповнення електронного каталогу бібліотеки, оцифрування власних фондів, створення фонду нових надходжень на електронних носіях, формування фонду електронних підручників та інших навчально-методичних матеріалів професорсько-викладацького складу тощо), реформують систему інформаційно-бібліографічного обслуговування на принципах оперативності та доступності інформації (віртуальна бібліографічна довідка, електронна доставка документів) тощо. Фундамент для формування нової моделі бібліотеки галузевого вищу – формування фондів електронних документів, забезпечення віддаленого доступу до світових освітніх ресурсів, розширення переліку й обсягу бібліотечних послуг для задоволення інформаційних потреб усіх категорій користувачів. Інформаційні ресурси бібліотеки галузевого вищу набувають значення стратегічних і повинні забезпечити інформаційну підтримку успішної навчальної та науково-дослідної роботи [7, с. 31].

Створення і функціонування електронних ресурсів та розширення спектра електронних сервісів бібліотек вищих навчальних закладів III–

IV рівнів акредитації Міністерства культури України в умовах електронного середовища дає змогу:

- орієнтуватися на стратегію формування загальнодержавної інформаційно-комунікаційної системи освіти і науки;
- значно підвищити ефективність навчально-виховного процесу (особливо дистанційної та заочної форми навчання) і рівень науково-дослідної роботи відповідного вишу;
- реалізувати принцип публічності в роботі бібліотеки, розміщуючи на веб-сайті дані про основні напрями діяльності, кількісний та якісний склад читачів, відвідуваність тощо;
- значно збільшити кількість віддалених користувачів, запроваджуючи оптимальні методи організації доступу до світових наукових електронних ресурсів;
- розвивати та збагачувати національні електронні інформаційні ресурси;
- інтенсивно прямо та опосередковано рекламувати окремих вищих навчальних закладів в умовах комерціалізації освіти;
- сприяти пропаганді вітчизняних наукових досліджень та надбань у царині культури і мистецтва, зважаючи на високий фаховий рівень і значний потенціал професорсько-викладацького складу вишів;
- здійснювати постійний моніторинг найактуальніших напрямів розвитку світової та вітчизняної культури та мистецтва.

Список використаних джерел

1. *Апшай Н. І.* Бібліотека вищого навчального закладу: місце та роль в оновленні освіти в Україні / Н. І. Апшай // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики : зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 16–18 трав. 2006 р. – К., 2006. – С. 118–120.
2. Бібліотека Луганського державного інституту культури і мистецтв [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.lgiki.com.ua>. – Назва з екрана.
3. Бібліотека Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dakkkim.edu.ua/biblioteka>. – Назва з екрана.
4. Бібліотека Харківської державної академії ХДАК [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libhdak.ho.ua>. – Назва з екрана.
5. Київський національний університет культури і мистецтв [Електронний ресурс] / КНУКіМ : веб-сайт. – Режим доступу: www.knukim.edu.ua. – Назва з екрана.

6. *Кириленко О. Г.* Комп'ютерна мережева технологія комплектування інформаційних ресурсів бібліотеки ВНЗ / О. Г. Кириленко // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики : зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 21–23 трав. 2007 р. – К., 2007. – С. 119–120.

7. *Кислюк Л.* Аналіз структури та ступеня впровадження електронних ресурсів і баз даних бібліотек вищих навчальних закладів України / Л. Кислюк // Вісн. Кн. палати. – 2009. – № 3. – С. 28–31.

8. *Клименко О. З.* Інформаційно-освітнє середовище бібліотеки галузевого ВНЗ : реалії та перспективи / О. З. Клименко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – К., 2010. – Вип. 28. – С. 111–117.

9. *Клименко О. З.* Основні напрями діяльності бібліотек вищів Міністерства культури і туризму України на сучасному етапі / О. З. Клименко, Н. А. Бачинська // Бібл. вісн. – 2011. – № 4. – С. 38–45.

10. *Лемківський К.* Бібліотека вищого навчального закладу – ключова ланка інформаційного забезпечення навчального процесу на сучасному етапі / К. Лемківський // Вища шк. – 2008. – № 5. – С. 31–33.

11. Система культурно-мистецької освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://195.78.68.75/mincult/uk/publish/article/194807;jsessionid=D1D58B3702547F1CC595723605441EA9>. – Назва з екрана.

12. *Соловяненко Д. В.* Електронне середовище бібліотечної галузі: нові ресурси та можливості / Д. В. Соловяненко, А. О. Чекмарьов // Бібл. вісн. – 2010. – № 6. – С. 51–54.

13. *Соловяненко Д.* Статистика використання інтернет-технологій у бібліотеках України / Д. Соловяненко // Бібл. вісн. – 2007. – № 1. – С. 6–19.

14. Харківська державна академія культури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://center.crimea.ua/library_hdak/zbirnik.htm. – Назва з екрана.

15. *Цуріна І.* Інтерактивне середовище: як досягти бібліотеці компромісу між можливостями, доцільністю та необхідністю? / І. Цуріна // Бібл. планета. – 2009. – № 3. – С. 15–19.

16. *Шемаєва Г.* Електронні ресурси бібліотек України в інформаційному забезпеченні науки: стан та перспективи розвитку / Г. Шемаєва // Вісн. Кн. палати. – 2006. – № 8. – С. 29–32.

17. *Юхименко Ю.* Формування електронної документно-інформаційної бази вищого навчального закладу освіти – важливий чинник його розвитку / Ю. Юхименко // Бібл. вісн. – 2009. – № 6. – С. 43–47.

18. *Ярошенко Т. А.* Электронная библиотека: центры знаний в университетах Украины / Т. А. Ярошенко // Вестн. Библиотечной Ассамблеи Евразии. – 2009. – № 2. – С. 65–70.